

ANVISNINGAR FÖR ASA-ANMÄLARE

gäller exponering från och med 1.1.2020

Arbetsgivarens förteckning

Arbetsgivaren ska föra en förteckning över de cancerframkallande agenser och ämnen som skadar arvsmassan som används eller förekommer på arbetsplatsen, samt arbetstagare som exponeras för dem.

1. **Cancerframkallande agenser är**
 - **ämnen och blandningar som klassificeras som cancerframkallande (Carc. 1A/1B; H350 eller H350i) samt**
 - **de arbetsmetoder som medför risk för cancersjukdom som listas i bilaga 1 till SRF 1267/2019.**
2. **Ämnen som skadar arvsmassan, också kallat mutagena ämnen, är ämnen och blandningar som skadar könscellernas arvs massa, det vill säga ämnen med klassificeringen Muta. 1A/1B; H340.**

I arbetsgivarens förteckning registreras

- de cancerframkallande agenser samt ämnen, produkter och arbetsmetoder som skadar arvsmassan som används eller förekommer på arbetsplatsen
- ämnenas och produkternas användningssätt och årliga användningsmängder
- uppmätta exponeringsnivåer (om sådana finns tillgängliga) samt
- arbetstagare som exponeras och grunder för uppgiften om exponering.

Arbetshälsoinstitutet publicerar en lista över arbetsmetoder som medför risk för cancersjukdom och ämnen som fått en harmoniserad klassificering på EU-nivå. Listan uppdateras årligen.

Obs! I denna lista bör man söka efter ämnet med hjälp av CAS-, EG- eller indexnummer (klicka på Ctrl+F och skriv i sökfältet ämnets nummer anges i punkt 3 på säkerhetsdatabladet).

Listan är endast riktgivande, eftersom arbetsgivaren även ska föra en förteckning över alla ämnen som används på arbetsplatsen som av industrin själv klassificeras som cancerframkallande eller skadliga för arvsmassan, det vill säga alla ämnen som fått klassificeringen Carc. 1A/1B (H350 eller H350i) eller Muta. 1A/1B (H340). Självklassificerade ämnen har ingen enhetlig klassificering på EU-nivå, och det kan därför förekomma variationer mellan olika tillverkares klassificeringar. Ämnets eller produktens klassificering anges på det uppdaterade säkerhetsdatabladet.

Anmälning av arbetstagare till ASA-registret

Arbetsgivaren ska årligen anmäla de arbetstagare som exponerats för ovan nämnda cancerframkallande ämnen och ämnen som är skadliga för arvsmassan till ASA-registret. För ämnens och blandningars del görs anmälningarna till ASA-registret alltid utifrån den produktklassificering som används på arbetsplatsen i fråga.

För blandningar anges förutom produktnamnet även de beståndsdelar som har klassificerats som cancerframkallande (Carc. 1A/1B) eller skadliga för arvsmassan (Muta. 1A/1B). Det eller de ASA-nummer som tillfogas till anmälan väljs utifrån dessa beståndsdelar.

Information om ämnets beståndsdelar finns under punkt 3 i säkerhetsdatabladet. Arbetshälsoinstitutet har sammanställt riktgivande ASA-ämnesklassificering listor som finns de ASA-ämnesnummer som ska anges på blanketterna (<https://www.ttl.fi/sv/asa-registret>). Anmälningarna till ASA-registret om självklassificerade ämnen görs utan ASA-ämnesnumret men det uppdaterade säkerhetsdatabladet måste bifogas.

En arbetstagare kan konstateras ha exponerats utifrån biologiska exponeringsmätningar eller arbetshygieniska mätningar eller exempelvis med hjälp av uppgifter från utredningar och mätningar som gjorts på andra arbetsplatser i motsvarande förhållanden. Vid bedömningen av anmälningsplikten beaktas såväl exponeringsnivån som exponeringens frekvens och varaktighet. I regel beaktas användning av personlig skyddsutrustning inte vid bedömning av exponering, detta på grund av att deras användning alltid medför osäkerheter. Arbetstagare som exponerats i onormalt hög grad på grund av exempelvis en olycka eller ett exceptionellt arbetskedde ska dock alltid anmälas till ASA-registret.

Utgångspunkten är att de arbetstagare vars exponering är större än den allmänna bakgrunds-exponeringen i miljön ska anmälas till ASA-registret. När det gäller biologiska exponeringsmätningar betyder detta de arbetstagare, vars arbetsuppgifter medför exponering som överskrider referensgränsen för icke-exponerade. När det gäller arbetshygieniska mätningar beror anmälningsgränsen på den allmänna bakgrundshalten för ämnet i utomhus- och/eller inomhusluften.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån ska de arbetstagare som under året har utfört arbete som medför exponering för cancerframkallande agenser eller ämnen som skadar arvsmassan under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) anmälas till ASA-registret.

Exponeringen ska alltid bedömas från fall till fall och med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen. Det är i sista hand arbetsgivaren som ansvarar för bedömningen av exponeringen, och arbetsgivaren fattar beslut om vilka arbetstagare som ska anses ha exponerats för ASA-ämnen och -arbetsmetoder. Företagshälsovården kan bidra med expertis i bedömningen av exponeringen.

Användning av andningsskydd och ASA-anmälningsplikt

Användning av personlig skyddsutrustning ska alltid grunda sig på en bedömning av exponering och risker. Med personlig skyddsutrustning strävar man efter att förhindra en för stor exponering som överskrider gränsvärdena, men endast sällan kan man helt utesluta exponering med hjälp av den. Det är vanligtvis ändamålsenligt att använda andningsskydd endast i de mest exponerande arbetskedena. Med andningsskydden förekommer även ofta läckage vid kanterna, vilket försvagar skyddseffekten. Därmed bör de arbetstagare som exponerats för ASA-ämnen vanligtvis anmälas till registret även om andningsskydd används. Anmälan kan utelämnas på basis av användning av andningsskydd endast i särskilda situationer (till exempel gällande arbete i renrum).

Laboratoriearbete – små användningsmängder

Vid mycket små användningsmängder (< 1 ml/g per arbetsuppgift/arbetsdag) blir exponeringen obefintlig, om ämnet hanteras i dragskåp i ett laboratorium och huden skyddas med skyddshandskar. I sådant arbete uppfylls inte ASA-anmälningsplikten.

Vid små användningsmängder (1–100 ml/g per arbetsuppgift/arbetsdag) kan exponeringen anses vara obefintlig, om hanteringen av ämnet sker i strikt kontrollerade förhållanden i ett dragskåp, huden skyddas av skyddshandskar och ämnet inte avdunstar lätt och inte kan damma. I sådant arbete uppfylls inte ASA-anmälningssplikten. Vid hantering av fasta ämnen i pulverform och avdunstande vätskor är exponering dock möjlig, och det kan vara motiverat att anmäla arbetstagarna till ASA-registret.

Vid hantering av blandningar eller utspädda lösningar ska man beakta att bruksgränsvärdet (100 ml/g per arbetsuppgift/arbetsdag) endast gäller för ingredienser som klassificerats som cancerframkallande (Carc. 1A/1B eller Muta. 1A/1B), inte hela blandningen eller den utspädda lösningen.

Anvisningar för anmälning av vissa arbetsmetoder och ämnen till ASA-registret

Nedan ges allmänna anvisningar för hur exponeringar som ofta förekommer på arbetsplatser ska anmälas till ASA-registret. Observera att detta inte är en heltäckande lista över anmälningsspliktiga ämnen/arbetsmetoder, och att de allmänna anvisningarna inte kan betraktas som helt uttömmande för varje enskild arbetsplats del.

De exponeringskoncentrationer som presenteras i styckena nedan, och överskridande av vilka föranleder en ASA-anmälan, grundar sig på den allmänna exponeringsnivån hos befolkningen d.v.s. bakgrundskoncentrationen av agensen i utom- och/eller inomhusluften. Värdena ska ses som riktgivande och situationen ska bedömas t.ex. utifrån den mängd produkt som behandlas och arbetsprocessens karaktär. Om risken för exponeringen är betydligt större än hos befolkningen i övrigt, ska en ASA-anmälan upprättas även i fall där t.ex. ett enskilt mätresultat inte överskrider gränsvärdet för anmälan.

A. Arbete som medför exponering för cancerfarliga ämnen som uppkommer eller uppkommit vid förbränningsprocesser

Denna arbetsmetod gäller bland annat brandmän, sotare, sanerare som åtgärdar skador efter bränder, brandinspektörer och brandutbildare samt personer som underhåller kontaminerad utrustning. När denna arbetsmetod anmäls som orsak till exponering ska man inte anmäla enskilda förbränningsprodukter, såsom PAH-föreningar eller bensen.

Arbetsgivaren ska bedöma arbetstagarnas exponering separat för varje arbetsuppgift och föra en förteckning över arbetstagare som exponeras. Som grund för exponeringen av de personer som anmäls till ASA-registret kan man använda ett exceptionellt arbetsskede, där exponeringen kortvarigt är onormalt stor, eller så anmälas de arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för förbränningsprodukter under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året till ASA-registret.

B. Arbete som medför exponering för damm från hårda träslag (= damm från allt lövträ)

Tidigare omfattade listan över ASA-anmälningsspliktiga arbetsmetoder arbete som medför exponering för damm från ek eller bok. Denna punkt har nu utvidgats till att gälla allt damm från lövträ, exempelvis björk. Exponering för damm från lövträ kan ske bland annat vid industriell tillverkning av träskivor, vid tillverkning av möbler och andra produkter av trä samt inom byggbranschen.

Arbetstagare vars genomsnittliga exponering är minst 10 procent av HTP_{8h} -värdet för nya anläggningar på 1 mg/m^3 (inhalerbart damm) anses vara exponerade för damm från lövträ. Om dammet från hårda träslag är blandat med annat trädamm, tillämpas gränsvärdet på alla typer av trädamm som ingår i blandningen.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån ska de arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för damm från lövträ under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året anmälas till ASA-registret. Exempelvis är volymerna av lövträ som bearbetas på grundskolor små och träslöjd förekommer endast under en del av läsåret, varför den genomsnittliga exponeringen hos slöjdlärare inte kommer upp i gränsvärdet för ASA-anmälan. Anmälningsskyldighet föreligger däremot alltid vid bearbetning av lövträ i industriell skala på heltid.

C. Arbete som medför exponering för använda motoroljor

Anmälningsskyldigheten gäller arbeten som innebär fysisk kontakt med oljor som använts i förbränningsmotorer för att smörja och kyla motorns rörliga delar. På grund av de höga användningstemperaturerna kan cancerframkallande föreningar bildas i använd motorolja. Anmälningsskyldigheten gäller inte oljor som använts i andra fordon eller maskiner.

Det är oftast fråga om montering, underhåll och reparation av bilar. Även underhåll av andra fordon och arbetsmaskiner samt industriellt underhållsarbete omfattas av anmälningsskyldigheten, om det innebär hantering av motorolja från förbränningsmotorer. Även insamlare av spillolja, yrken inom återvinning och avfallshantering samt anställda på regenereringsanläggningar hör till denna grupp.

Exponering för använda motoroljor sker huvudsakligen via huden. De arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för använda motoroljor under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året ska anmälas till ASA-registret.

D. Arbete som medför exponering för kristallint kiseldioxid (bl.a. kvarts)

Kvarts är den vanligaste formen av kristallint kiseldioxid, men anmälningsskyldigheten gäller även andra former, bland annat kristobalit och tridymit. Kvartsdamm förekommer i praktiken i allt arbete där man bearbetar stenmaterial. Man kan exponeras för kvartsdamm bland annat inom byggbranschen, vid tillverkning av cement, vid sandblästring, i gruvor och på gjuterier.

HTP_{8h}-värdet för kristallint kiseldioxid är 0,05 mg/m³ (respirabel fraktion). Arbetstagare med en genomsnittlig exponeringsnivå för damm från kristallin kiseldioxid på 0,005 mg/m³ (respirabel fraktion) eller mer ska anmälas till ASA-registret.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån, ska de arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för kvartsdamm eller annat kristallint kiseldioxid under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året, anmälas till ASA-registret.

E. Arbete som medför exponering för sådana cytostatika enligt den anatomisk-terapeutisk-kemiska (ATC)-klassificeringen som medför risk för cancersjukdom

Tidigare har enskilda cytostatika anmälts separat. Framöver ska man inte anmäla vilket enskilt cytostatikum det gäller, utan anmälaren ska välja denna arbetsmetod. Även arbetstagare som vidrört sekret innehållande cytostatika anses ha exponerats för cytostatika. De arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för cytostatika under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året ska anmälas till ASA-registret.

F. Svetsning och gasskärning av rostfritt stål

Tidigare har svetsare av rostfritt stål anmälts till ASA-registret som exponerade för krom(VI)- och nickellegeringar. Framöver väljer arbetsgivaren som grund för ASA-anmälan arbetsmetoden "Svetsning och gasskärning", inte en separat anmälan om exponering för krom och nickel. För arbetsmetoden anmäls även exponering för svetsrök vid svetsning av olegerat stål i de fall man använder rostfria tillsatssämnen (till exempel ytsvetsning).

I situationer då man på arbetsplatsen endast svetsar olegerat stål, men arbetstagarna på grund av det nickel som finns i tillsatssämnet blir utsatta för nickeloxidrök ska en ASA-anmälan göras om exponering för nickeloxid, inte för denna arbetsmetod. På motsvarande sätt görs en ASA-anmälan endast vid exponering för tillsatssämnenas kromföreningar vid svetsning av olegerat stål, inte för denna arbetsmetod.

Arbetstagarnas exponering för svetsrök vid svetsning av rostfritt stål kan bäst bedömas genom biomonitorering tillsammans med företagshälsovården. De arbetstagare vars arbetsuppgifter medför exponering som vanligtvis överskrider referensgränsen för icke-exponerade ska anmälas till ASA-registret. Med hjälp av biomonitorering kan man även utreda arbetstagarnas eventuella exponering för svetsrök från olegerat eller låglegerat stål, till exempel från krom eller nickel i tillsatssämnet.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån ska de arbetstagare som har utfört svetsning/gasskärning av rostfritt stål, eller har arbetat i utrymmen där dessa arbeten utförs, under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året anmälas till ASA-registret

G. Arbete som medför exponering för avgaser från dieselmotorer

Arbete som medför exponering för avgaser från dieselmotorer omfattas av ASA-anmälningsplikten. Betydande exponering för avgaser från dieselmotorer kan ske exempelvis vid arbete i tunnlar, gruvor, lager och terminaler.

Det är motiverat att anmäla arbetstagare till ASA-registret, om deras genomsnittliga exponering för dieselavgaspartiklar överskrider $0,005 \text{ mg/m}^3$ (uppmätt som elementärt kol, respirabel fraktion), vilket är 10 procent av det bindande gränsvärdet för exponering av dieselavgaser under en arbetsdag (8 h) som träder i kraft 21.2.2023. Vid arbete utomhus är halterna i regel under denna nivå, men vid arbete utomhus i tunga dieseldrivna maskiners omedelbara närhet kan exponeringen behöva utredas närmare.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån ska de arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för dieselavgaser under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året anmälas till ASA-registret.

H. Formaldehyd

Exponering för formaldehyd sker särskilt vid tillverkning av kemiska produkter, träprodukter samt pappers- och kartongprodukter. Exponering är också vanlig vid förädling av metall, tillverkning av metallprodukter, användning av formalin för desinfektion, arbete i patologiska laboratorier samt användning av lack, färg och lim som innehåller formaldehyd.

Formaldehyd förekommer inte nödvändigtvis i produkten som formaldehyd. Anmälningsplikten gäller också situationer där formaldehyd frigörs i arbetslokalen, när man använder något ämne som frigör formaldehyd. Inom industrin används ämnen som frigör formaldehyd exempelvis i biocider, bakterie-

och mögel-bekämpningsmedel samt slembekämpningsmedel. Formaldehyd kan förekomma i luften på arbetsplatsen i halter som innebär exponering exempelvis vid bearbetning av metall, när man använder bearbetningsvätskor som blandas med vatten. Mer information om användning och förekomst av formaldehyd finns på Arbetshälsoinstitutets sida om kemikalier och arbete ([Kemikaalit ja työ](#)).

Arbetstagare vars exponering överskrider de normala förekommande och tillåtna halterna i inomhusluft enligt [bostadshälsoförordningen](#), det vill säga vars genomsnittliga exponeringsnivå överskrider 0,05 mg/m³ i åtta timmars tid, anses ha exponerats för formaldehyd.

Om det inte finns närmare information om exponeringsnivån, ska de arbetstagare som har utfört arbete som medför exponering för formaldehyd under en betydande del (minst 2 timmar) av arbetsdagen i minst 20 dagar (eller motsvarande tid, exempelvis 1 timme per dag i 40 dagar) under året, anmälas till ASA-registret.